

عبدالحی اوغلی محمد امین متین اندخوی، اندخوی‌نینگ چک محله قشلاغی‌ده ۱۳۱۹ هجری شمسی ۱۹۴۱ میلادی‌گه ماس، توغیلگن. ایلک اوقوش‌لرینی بیتیرگندن سونگ، خصوصی شکل‌ده بیلیم اورگه‌نیش‌گه باشله‌دی. شعر فنی‌ده، استاد قُربت کبی بیلهرمن‌لردن فایده‌لنگن. او ایکیکی تیل‌ده دری و تورکی (اوزبیکچه) ده شعر یازهدی و تحقیقی ایشلر هم بجه‌رماقده.

برماغ‌لری‌گه قلم آلیب تاتلی سوزلری تورلی ژورنال، اخبار و جریده‌لرده باسیلگن. اونینگ ایلک یازگن شعرلری ۱۳۵۵ هجری شمسی، بیشینچی صنف‌ده ایکن فاریاب‌نینگ جریده ستوری‌ده نشر بولیب، انه شو زمان‌دن اونینگ اسمی اولکه‌نینگ مطبوعاتی‌ده کوپله‌ب چیقماقده. شعر و ادبیات‌دن تشقیری، متین اندخوی‌نینگ قلمی تاریخ بابی‌ده هم اوتکیر دور. اونینگ پشاورده ۱۳۸۱ بیلی‌ده نشر ایتیلگن «اندخوی و جایگاه آن در تاریخ» ناملی اثری، اوشبو ادعاگه یخشی بیر گواه.

سونگی بیل‌لرده یوز بیرگن اوروش‌لر طُفیلی کتابخانه‌سی یانیب و یا قراقچی‌لرگه اوچره‌ب، کتاب‌لری‌نینگ کتته اولچه‌گی‌نی قولدن بیرهدی. اوشبو واقعه‌لرده اونینگ یازگن اثرلری‌نینگ ابریم بولیم‌لری هم یوقالیب، بو قایغونی دفعه‌لرچه تیلی‌گه کیلتورگن، استاد متین.

اوندن چاپ بولگن اثرلر:-

۱. کونگول سوزی، اوزبیکچه شعری توپلمی، کابل، ۱۳۶۵ هجری شمسی
۲. مرز خورشید، دری شعری توپلمی، کابل، ۱۳۶۷ هجری شمسی
۳. باغ لاله پوش، اوزبیکچه و دری‌چه دیوانی، پشاور، ۱۳۷۹ هجری شمسی
۴. سادات و دودمان سید اکبر اندخوی، تحقیقی رساله، پشاور، ۱۳۷۸ هجری شمسی
۵. اندخوی و جایگاه آن در تاریخ، پشاور، ۱۳۷۸ هجری شمسی

۶. گلشن زیبای اشعار مولانا قُربت اندخویی، بیغیشتیږگن و تیارله گن متین اندخویی، آمریکا چاپی، ۱۴۱۴ هجری قمری

قویده گی اثرلر ۱۳۹۶- ۱۳۶۵ هجری شمسی بیل لریده، کابلده نشر ایتیلگن:-

۷. گزیده اشعار استاد خلیل الله خلیلی

۸. گزیده اشعار عبدالهادی داوی پریشان

۹. گزیده اشعار محمد کریم نزیهی جلوه

۱۰. گزیده اشعار غلام احمد نوید

۱۱. گزیده اشعار محمد ابراهیم صفا

۱۲. گزیده اشعار محمد انور بسمل

۱۳. گزیده اشعار عبدالرحمان پژواک

۱۴. آزادی، ایریم شاعرلرنینگ استقلال حقیده یازگن شعرلری

۱۵. گلبانگ صلح، زمانوی شاعرلرنینگ شعرلری

۱۶. تانگ بیلی، اوزبیک شاعرلرنینگ شعر توپلمی

همده ۱۳۴۰ دن ۱۳۷۳ هجری شمسی بیل لری مابینی ده شو ایریم مقاله و تحقیقی یازولر اونینگ قلمی بیلن یازیلگن:-

۱۷. مروری بر نوشته های روی دیوار، اندخوینینگ تاریخی یادگارلیکلری حقیده، جوزجانان ۱۳۷۲ هجری شمسی

۱۸. از مسند تدریس تا منبر ارشاد، اوتگن و حاضرده گی اندخوی علما و دینی کیشی لرنینگ حیات شرحی، جوزجانان ۱۳۷۲ هجری شمسی

۱۹. احوال و آثار شعرای معاصر اندخوی، جوزجانان ۱۳۷۳ هجری شمسی

۲۰. آواز خوانان و موسیقی نوازان اندخوی، جوزجانان ۱۳۷۳ هجری شمسی

۲۱. سه چهره علمی (قاضی بابه مراد اندخویی و اونینگ اوغیل‌لری محمد کریم نزیهی جلوه و الحاج صوفی محمد رحیم قاضی‌زاده‌نینگ علمی، ادبی و اجتماعی حیاتی حقی‌ده)

۲۲. اندخوی‌ده یشه‌گن ادبی سیمالر، اوزبیک تیلی‌ده تحقیقی مقاله، مجله ملیت‌های برادر، کابل ۱۳۶۴ هجری شمسی

۲۳. ردایف‌الا شعار، اندخوی‌نینگ زمانوی شاعرلری‌نینگ دری تیلی‌ده یازگن بیر وزن و قافیه‌ده‌گی شعرلر توپلمی

۲۴. ردایف‌الا شعار، اندخوی‌نینگ زمانوی شاعرلری‌نینگ اوزبیک تیلی‌ده بیر وزن و قافیه‌ده یره‌تگن شعرلر توپلمی

۲۵. بیاض صوفی، دری و اوزبیکچه شعرلر توپلمی

۲۶. بیاض کمال، دری و اوزبیکچه شعرلر توپلمی

قوی‌ده‌گی‌لر چاپ اوچون بو فرزانه استاددن تیارلنگن:-

۲۷. سروده‌های دری و اوزبیک میلا محمد مقیم مقیمی اندخویی

۲۸. سروده‌های مولانا شرف‌الدین خوبی سمرقندی

۲۹. سروده‌های حاجی نادر نیاز قادری اندخویی، پلنگ پوش آتی بیلن مشهور بولیب، ۲۱ نچی عصر شاعری

۳۰. گلشن قدس، مولانا خواجه غیب‌الله غیبی آچه‌پی‌نینگ دری شعرلر توپلمی

۳۱. کاسه چوبین، بابا ولی اندخویی‌نینگ عرفانی حیاتی حقی‌ده بیر مقاله

۳۲. سیما‌های برانده اندخوی

حرم‌تلی استاد متین اندخویی حاضر ۶۴ یاش‌لری‌گه کیریب، شبرغان شهرده فرهنگ و اطلاعات ریاستی‌نینگ لوازمی‌ده ایشله‌ب تورگن‌لر.

ايزگو ساوغه

سيويملى ميهنيم ايل ايچره آتینگ فخر دوران دور
زمان كوزگوسى ده شوكتلى تصويرنگ نمايان دور
محبت نامه سين شاعر سيننگ مدحنگ بيلن باشلر
ادب پيراغى ده ايزگو صفاتينگ شانلى عنوان دور
نيتانگ خامم تىلى وصفينگ ده گوبا بولسه بلبل ديك
كه هر ذره نك ايچين ده يوز تومن گلشن شگوفان دور
چمن ده شبنم اينجوسى بيزر گل لر قباسينى
كوريب بو كوركنى نرگيس قراغى محو و حيران دور
چيرايلى صنعتينگ نازك ليگى گل برگى گه اوخشر
نفاستلر اونينگ هر بخيه سى دن جلوه افشان دور
جهان ده عظمتينگ نى هيچ كيم انكار ايتا آلمس
كه دايم شانلى تاريخينگ قوياش ينگليغ درخشان دور
چيكيب وحدت نواسين حق سارى مردانه يول آچگى
بو ملت نينگ حقيقى رهنماسى قوتلى قرآن دور
كورينگ نى اوزگه ريش كيلتورديلر جوشقين قيام ايلب
بو مى قوزغالان نينگ بيشيگى بو جوزجانان دور
بشارت بيردى لر اسلام پيروز اولگائين ايلگه
بو ايزگو ساوغه دن برچه كونگلر شاد و خندان دور
وطن ده تينچى ليك دورانى پارلب كيلگوسى ممكن
بو يولده صدق ايله بيل باغله گن لر اهل ايمان دور

قویار میز ربنا دیب آلغه آدیم اوزگادین قورقمای
اولوغ تینگری تعالی بیزلره دایم نگهبان دور
ایلاتلر حرلیگینی اسره گئی میز کوز قراسی دیک
بیزه بو اولکهنینگ هر تیگره تاشی رشک رضوان دور
اولوس فرهنگینی خوش پیشنه تور میز دل سوزین کویلب
ادب قاموسی ده تیل بایلیگی شمشیر بران دور

اولوغ تیمور

تون آفشام باغ ارا بلبل ترنم بیش و کم چیکتی
خلایق تلپشن تینگلب حلاوت دمبدم چیکتی
نی فارم نوحه ایردی تیلبه دللر فهپته جان آلدی
نی ایزگو نغمه ایردی عشق ایلی میل صنم چیکتی
بو لذتلی صدادن انچه مست و شادمان ایردیم
کونگل سوزگه تیل آچتی، برماغم عزم رقم چیکتی
اولوغ تیمور صفاتین کویله ماققه خامه تپر آدیم
قولاغیم گه خرد احسنت دیب فرحتلی دم چیکتی
نی دولت سایه سالدی باشین گه ای قرداشیم بولکون
حسد اهلی اویاتگن طالعیندن رنج و غم چیکتی
جهان ایسکیدری اما اوتمیشینگ تصویری تابان دور
آچون کوزگوسی ده تورکانه فخرینگی عجم چیکتی
ایسیق قوینینگ ده باتور پیشنه گن صاحب قرانلر بار
صلابت تختی اوزره هر بیررسی جام و جم چیکتی
سیاست نینگ بیریک اربابی ایردی تیمور فاتح
اونینگ آلدیده شه لر تیز بوکوب باشینی خم چیکتی
سواشه قهرمان لیک اوزیدن اوپله کورساتی
که اوتروسی ده بیردم هم چیدالمی خصم رم چیکتی

عدالت‌نینگ قویاشی پارله‌تیب یاروتی دورانی
سیوگیلی سایه‌سی آستی‌ده ایل ایرکین قدم چیکتی
نه یلغوز ربع مسکون یرمی‌ده ایردی بیریک خاقان
بیلیم معراجی‌گه هم قد چوزیب اولکن حشم چیکتی
بیلیم بابی‌ده فورگن یورتی‌نی قوتلوغ بنادور کیم
قویاش آلتین سپورگیسین اوتی هر صبحدم چیکتی
ادب اربابی‌نی دایم سیوه‌ردی احترام ایلب
بیلمدان‌لر اونینگ دورانی‌ده ناز و نعم چیکتی
معانی اهلی ابداعی اثرلر ایتی‌لر ایجاد
معارف سیوگیچی سلطانیمیز دست کرم چیکتی
بیزه‌لدی انچه بیت‌لر معرفت شیرازه‌سی بیرله
زمان برماغی هر برگ‌نی گنج مغتنم چیکتی
اولوغ بیگ مینگ و سیکیز یولدوز اسرارینی کشف ایلب
قوانچ اوجی اوزا تاریخ بویی‌چه علم چیکتی
هزار گلزارینی انداغ گوزه‌ل یشناتی باسینقر
اونینگ رعنائیگی‌دن رشک طاووس حرم چیکتی
تمدن مشعلین یاقدی «بابر» هند مُلکی‌ده
بو منگو افتخارین صفحه‌لر اوزره قلم چیکتی
«متین» صاحب‌قران وصفینی کویلب فخر ایتر لیکن
اونینگ یوز مینگ صفاتی‌دن قچان بیرنی رقم چیکتی

تورتلیک لَر:-

باغینگ مین‌گه آچ

بیر یول گوزه‌لیم، ناز ایله باغینگ مین‌گه آچ
شکرلی تیلینگ اوپه‌ی، دوداغینگ مین‌گه آچ
رشک اوتی‌ده قیزغونوچی‌لر اورتنسین
بزم ایچره کرم بیرله قوچاغینگ مین‌گه آچ

آلتین بیشیک

پیمانہ سونیب چیقرسہ یاو، گوش ایتمہ
منتلی قدحنی ہیچگہ، نوش ایتمہ
آلتین بیشگینگ دور بو وطن تُفراغی
توز حقّینی زنہار فرامو ش ایتمہ

گلشن توبیده بادہ ایچیب یاتگن ایکن
کوز مردمینی مست اییب اوخلاتگن ایکن
میگون لبیدن اوپی دیسم سیسکیندی
دل نالیشی اویقوسیدن اویغاتگن ایکن

دریچہ شعرلریدن سه یله مه لر:

مزرع دل

ز بس کہ ریختند از معرفت می در ایاغ من
زند فیض معانی موج هرسو از دماغ من
ز کلکم عنبر افشان میچکد بس نکته رنگین
دمیده از رگ گل نافه ماشکین به باغ من
به یاد کشتگان راه میهن چون نگریم خون؟
کہ جوش لاله سوز دیگری بخشد به داغ من
چنان زینت فرودم ز آب دیده مزرع دل را
بغل وا کرده می آید صبا بر طواف باغ من
به ظاهر گر تهی دستم ولی بس گوهر معنی
بود در بخیه بنای جامه پُر از قوراغ من
ز بس پرورده ام در سینه زخم تیر مزگانگی
کشید نئی ناله سوزنده بر لب سر، زراغ من
دمد وقت نوا از پرده عشاق فریادم
ز بعد مرگ بتوان یافت از مطرب سراغ من

ز یاران جز دعا حرفی نمی‌جویم به بزم غم
به لوح تربتم داغ دل افروزد چراغ من
به رمز شعر پی بردن «متین» بوده است بس مشکل
اگر چه از تفکر لحظه‌یی نبود فراغ من

استاد محمد امین متین اندخویی در برابر پیکره نوایی

نوایی این سخن سنج جهانی
برون از پنج عصر زندگانی
سخن‌هایی بسی مرغوب گفته
ز حق جویی گهر بس نغز سفته
ضمیرش مظهر نور یقین بود
ز درد خلق پُر آه و انین بود
به قلب این وطن با رفعت تام
نموده سرو آسا عرض اندام
کنون اندر دل ثوب تحجر
به کف دارد کتاب و در تفکر
ز روی مهر فرزندان کشور
به پای هیکل مرد سخنور
به جا آرند آیین سلامی
دعای نیک و عرض احترامی
نوایی ای ادب را صاحب فر
چکیده از بنانت چامه‌تر
به تو زبینه باشد سرفرازی
سزاوارت بود برخود بنازی
ز آواز تو دل‌ها شادمانست
ز کیف ساز هستی کامرانست
تو در فرخنده عصری پانهادی

ره رخسندگی برخود گشادی
نواپی ، ای ادیب نکته پرداز
بیا با مردم خود شو هم آواز
سرود ملی میهن بخوانیم
که نخل یک نهال و بوستانیم
فروغت نور پیروزی فزاید
وطن در پرتوش اقبال یابد

Presented by:

BAYANI SOCIAL & CULTURAL FOUNDATION

www.bayanifoundatuon.com